

PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

NR 67/2024, 25 PAŹDZIERNIKA 2024 © PISM

KOMENTARZ

Rosja gospodarzem szczytu BRICS

Aleksandra Koziot

Zakończony 24 października trzydniowy szczyt BRICS w rosyjskim Kazaniu był największym wydarzeniem międzynarodowym zorganizowanym w Rosji od rozpoczęcia pełnoskalowej agresji na Ukrainę. Dla Władimira Putina był to krok na drodze do przełamania międzynarodowej izolacji i okazja do zaprezentowania się jako ważny partner dla dużej grupy państw. Rozbieżne interesy członków nie pozwolą jednak na wszechstronne pogłębienie współpracy w formacie BRICS.

Czym jest BRICS i kto wziął udział w szczycie?

BRICS jest nieformalnym ugrupowaniem zrzeszającym obecnie dziewięć państw rozwijających się. Szczyt w Rosji był 16. spotkaniem liderów Brazylii, Rosji, Indii, Chin i RPA, ale pierwszym, w którym udział wzięli członkowie przyjęci do ugrupowania w tym roku – Egipt, Etiopia, Iran i Zjednoczone Emiraty Arabskie. Na spotkanie nie przybył osobiście tylko prezydent Brazylii Luiz Inácio Lula da Silva (ze względów zdrowotnych), który łączył się zdalnie, a na miejscu zastępował go minister spraw zagranicznych. W dodatkowych spotkaniach w formacie BRICS Outreach wzięli udział przedstawiciele 36 państw, w tym 22 głowy państw, np. prezydent Turcji Recep Tayyip Erdoğan. Do Kazania przybyli też m.in. sekretarz generalny ONZ António Guterres i prezydent Palestyny Mahmud Abbas. Chociaż szczyt zgromadził najważniejszych przywódców, był mniejszy od zorganizowanego [rok temu w RPA](#), w którym udział wzięli przedstawiciele niemal 70 państw.

Jaki był najważniejszy przekaz szczytu?

Szczyt odbył się pod hasłem „Wzmocnienie multilateralizmu na rzecz sprawiedliwego globalnego rozwoju i bezpieczeństwa”, co oznacza w rzeczywistości koncentrację BRICS na sposobach ograniczania dominacji Zachodu. Rozmowy dotyczyły m.in. reformy ONZ, odejścia od dolara

w rozliczeniach gospodarczych i zwiększenia ułatwień dla handlu w lokalnych walutach, ograniczania reżimów sankcyjnych, konieczności poprawy bezpieczeństwa w domenie cyfrowej, zabezpieczenia łańcuchów dostaw czy podniesienia bezpieczeństwa żywnościowego. Omawiano również bieżące wyzwania bezpieczeństwa – w deklaracji po szczycie znalazły się np. szczegółowe odniesienia do sytuacji na Bliskim Wschodzie, w tym krytyka Izraela za operacje w Strefie Gazy oraz Libanie. BRICS oraz jego doroczne szczyty mają przede wszystkim znaczenie polityczne, natomiast [znaczenie gospodarcze](#) tego ugrupowania jest drugorzędne. Chociaż szacuje się, że BRICS odpowiada za ok. 37% światowego PKB, nowi członkowie wytwarzają zaledwie 4% tej wartości.

Na czym polegało znaczenie szczytu dla Rosji?

Szczyt BRICS był pierwszym tej rangi wydarzeniem, jakie Rosja zorganizowała od rozpoczęcia pełnoskalowej agresji na Ukrainę w lutym 2022 r. Służył przede wszystkim przełamaniu izolacji Władimira Putina, który od marca ub.r., gdy został objęty [nakazem aresztowania przez Międzynarodowy Trybunał Karny](#), musiał ograniczyć podróże zagraniczne, np. nie wziął udziału w zeszłorocznym spotkaniu BRICS w RPA czy [G20 w Indiach](#). Szczyt był też okazją do promowania rosyjskiej wizji porządku międzynarodowego opartej na antyzachodniej retoryce.

KOMENTARZ PISM

Przedstawienie państw BRICS jako ugrupowania skonsolidowanego miało wzmocnić propagandowy przekaz Rosji.

Sukcesem Rosji była obecność sekretarza generalnego ONZ, który np. w czerwcu br. nie wziął udziału [w szczycie pokojowym w Szwajcarii](#), mimo że przybyło na niego niemal 100 przywódców państw. Chociaż Guterres podniósł kwestię porozumienia pokojowego w sprawie Ukrainy i podkreślił, że Rosja złamała postanowienia Karty Narodów Zjednoczonych, dla Putina była to kolejna okazja, aby zaprezentować się jako ważny partner międzynarodowy. Rosji nie udało się jednak przekonać państw BRICS do otwartego poparcia jej zbrojnej agresji na Ukrainę. W deklaracji po szczycie znalazło się tylko lakoniczne wezwanie do pokojowego rozwiązania konfliktu. Niektóre bardziej ukierunkowane działania Rosji, np. propozycja utworzenia giełdy zbożowej, spotkały się jednak z zainteresowaniem państw BRICS. Dla Rosji powstanie giełdy byłoby sukcesem [akcji pośrednio wymierzonej w Ukrainę](#) – jednego z największych na świecie producentów zbóż – dzięki uzyskaniu kontroli nad cenami na światowych rynkach.

Jaki jest potencjał dalszej współpracy państw BRICS?

Szczyt BRICS w Kazaniu pokazał, że państwa rozwijające się dążą aktywnie do zbudowania alternatywnego dla Zachodu porządku międzynarodowego, ale nie są w stanie – głównie ze względu na niski stopień wzajemnych powiązań – do utworzenia jednolitego bloku politycznego. Szanse na realizację wysuwanych przez nie propozycji reformy ONZ czy systemu finansowego w opozycji do dolara są obecnie niskie. Mimo deklaracji o pogłębiającej się współpracy wyraźna jest np. rywalizacja Rosji i Chin o przewodnictwo w BRICS. Część państw, np. Indie, równolegle poszukuje obszarów współpracy z partnerami zachodnimi, m.in. z UE. Mimo tych podziałów udział w szczycie np. Erdoğan i zgłoszenie Turcji do członkostwa w BRICS rodzą obawy o spójność i efektywność zachodnich sojuszy, szczególnie w kontekście wojny na Ukrainie, ale także nasilających się zagrożeń ze strony Chin. BRICS skutecznie kreuje się na alternatywę dla Zachodu, gdyż chęć przystąpienia do ugrupowania zgłasza coraz więcej państw. Dialog z państwami rozwijającymi się powinna więc usprawnić np. UE, której potencjał gospodarczy może stanowić istotną zachętę do współpracy.